

İKLİMCE

DOĞANIN, YAŞAMIN VE EKOLOJİK DÖNÜŞÜMÜN SESİ

KAPAK DOSYASI

ANADOLU'NUN SON SESLERİ

Biyoçeşitlilik krizinden kuruyan göllere; kadim nehir havzalarının fısıltısından geleceğin iklim politikalarına uzanan derinlemesine bir doğa yolculuğu.

01. KURAKLIK ALARMI

İç Anadolu gölleri çekilirken ekosistemi bekleyen büyük tehdit.

02. YABAN HAYATI

Cemal Candan ile doğanın kalbinde etik fotoğrafçılık söyleşi.

03. YEŞİL DÖNÜŞÜM

2030 Karbon nötr vizyonu ve adil yenilenebilir enerji matrisi.

04. SIFIR ATIK ŞEHİR

Balkonda ve mutfakta adım adım Bokashi kompost rehberi.

Toprağın Çağrısına Kulak Vermek

Değerli Okurlarımız,

Gezegensemizin içinde bulunduğu ekolojik eşik, artık soyut akademik modellerin ya da uzak kutup buzullarının k olmaktan çoktan çıktı. Nehirlerimizin debisinde, her bahar biraz daha azalan kuş cıvıltılarında ve soframıza gelen gıdanın toprağında bu büyük kırılmayı iliklerimize kadar hissediyoruz.

İklımce dergisi olarak ilk sayımızı elinize ulaştırırken temel arzumuz, çaresizlik ve panik hissi aşılamağ değil; bil ışığında kolektif bir doğa bilinci ve eylem zemini kurmaktır. Anadolu'nun eşsiz biyoçeşitliliğini korumak, kuruyan göllerimize ses olmak ve şehir hayatının içinde doğayla barışık yeni alışkanlıklar edinmek elimizde.

"Doğayı korumak bir lüks ya da hobi değil; kendi varoluşumuzun teminatını güvenceye alma meselesidir."

Bu Sayıda Neler Var?

Sayfa	Bölüm	Konu Başlığı
03	Biyoçeşitlilik	Anadolu'nun Biyolojik Çeşitliliği & Endemik Miras
04	Veri & Analiz	İklim Krizinin Rakamlarla Anatomisi
05	Sulak Alanlar	Çekilen Sular: Göllerimiz Çölleşirken
06	Enerji & Gelecek	Kömürden Güneşe Adil Dönüşüm
07	Sürdürülebilir Yaşam	Şehirde Sıfır Atık ve Ev Tipi Kompost
08	Özel Söyleşi	Kadrajdaki Yaban Hayatı: Cemal Candan
09	Gençlik & Eylem	Eko-Anksiyeteden Umutlu Eyleme
10	Manifesto	İklımce Ekoloji Manifestosu & Künye

Anadolu'nun Endemik Zenginliği ve Tehlikedeki Türler

Üç farklı bitki coğrafyasının (Avrupa-Sibiry, Akdeniz ve İran-Turan) kesişim noktası olan Anadolu, kıta büyüklüğünde bir biyolojik çeşitliliğe ev sahipliği yapar. Tüm Avrupa kıtasında yaklaşık 12.000 bitki türü varken, tek başına Türkiye coğrafyasında 11.000'i aşkın tür saptanmıştır. Bu türlerin 3.000'den fazlası ise yeryüzünde sadece bu topraklarda özgüdür.

%33

Endemizm Oranı

11.000+

Bitki Taksonu

480+

Kuş Türü Çeşitliliği

Kritik Koruma Altındaki Türler (IUCN Kırmızı Liste)

Tür Adı	Statü	Yayılış Alanı	Temel Tehdit
Anadolu Parsı	Kritik (CR)	Akdeniz & Güneydoğu	Kaçak avcılık, habitat bölünmesi
Sevgi Çiçeği	Tehlikede (EN)	Ankara (Gölbaşı)	Kentsel yayılma, pestisitler
Bozkır Kartalı	Tehlikede (EN)	İç Anadolu Bozkırı	Yüksek gerilim hatları, zehirlenme
Ters Lale	Hassas (VU)	Hakkari, Van, Erzurum	Aşırı sökülme, iklimsel kuraklaşma

Doğa koruma alanlarının parçalı yapısı ve ekolojik koridorların eksikliği, türlerin iklim krizine bağlı göç ve uyum süreçlerini sekteye uğratmaktadır. Havza ölçeğinde koruma stratejileri acilen hayata geçirilmelidir.

Rakamlarla İklim Krizi ve Akdeniz Çanağı

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporlarına göre Akdeniz Havzası, küresel ısınmanın en sert ve en çok hissedildiği bir "kırılganlık merkezi" olarak tanımlanmaktadır. Bölgedeki sıcaklık artış hızı küresel ortalamanın y 20 üzerindedir.

+1.5 °C

Bölgesel Isınma Sapması

-%25

Yaz Yağışlarında Azalma

x2.4

Aşırı Sıcak Dalga Sıklığı

Sektörel Sera Gazı Salımları (%)

Sektör	Pay	Temel Emisyon Kaynağı	Azaltım Önceliği
Enerji & Isınma	%42.3	Kömür ve doğalgaz yakımı	Güneş ve rüzgâr kapasite artırımı
Ulaşım & Taşımacılık	%23.8	Fosil yakıtlı karayolu taşımacılığı	Demiryolu ağı, elektrikli toplu taşıma
Sanayi & İmalat	%17.9	Çimento, demir-çelik, kimya	Yeşil hidrojen, döngüsel ham madde
Tarım & Ormancılık	%16.0	Aşırı gübreleme, hayvancılık	Rejeneratif tarım, mera ıslahı

"Sadece karbonu azaltmak yetmez; toprağın su tutma kapasitesini artıran koruyucu ekolojik tarım pratiklerine gecikmeksizin geçilmelidir."

Kuruyan Göller, Çatlayan Havzalar

Türkiye son 50 yılda yaklaşık Marmara Denizi büyüklüğünde sulak alanını kaybetti. Akşehir Gölü, Burdur Gölü, I. Sazlıkları ve Eber Gölü gibi uluslararası öneme sahip ekosistemler; hem iklimsel kuraklık hem de yer altı su seviyelerinin kaçak kuyularla düşürülmesi nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya.

Neden Kaybediyoruz?

- Vahşi Tarımsal Sulama:** Havzaya uygun olmayan aşırı su tüketen ürünlerin (şeker pancarı, mısır vb.) ekilmesi ve açık kanallarla yapılan salma sulama, suyun yarısından fazlasının buharlaşarak kaybolmasına neden oluyor.
- Barajlar ve Su Rejimi Müdahaleleri:** Gölleri besleyen akarsuların önüne kurulan bentler, tabii döngüyü katan göl tabanlarının kurumasına ve tuzluluk oranının ölümcül seviyelere çıkmasına sebep olmaktadır.

"Tuz Gölü'ne her yıl yuvalamak için gelen on binlerce flamingo yavrusu, suyun kanallardan çekilmesi yüzünden susuzluktan telef oluyor. Bu durum yerel bir kriz değil, küresel bir kayıptır."

Acil Çözüm Deklarasyonu

- Su kanununda ekosistem hakkı öncelikli su tahsisi olarak kanunlaştırılmalıdır.
- Kaçak kuyular derhal denetim altına alınmalı ve kapatılmalıdır.
- Kuraklığa dayanıklı yerel tohum ve ürün deseni zorunlu hale getirilmelidir.

Adil Enerji Dönüşümü: Güneşin ve Rüzgârın Gücü

Fosil yakıtlara dayalı enerji sistemi yerini hızla merkeziyetsiz, yenilenebilir ve temiz kaynaklara bırakıyor. Ancak adil dönüşüm sadece teknolojik bir değişim değil; toplumsal adalet ve doğa ile uyum içinde yönetilmesi gereken çok katmanlı bir süreçtir.

2.700h

Yıllık Güneşlenme Süresi

48.000 MW

Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli

%60

2035 Temiz Enerji Hedefi

Ekolojik Kriterlerle Yenilenebilir Enerji

Her yenilenebilir proje otomatik olarak "çevre dostu" sayılamaz. Enerji yatırımları planlanırken ekolojik dengeni gözetilmesi şarttır:

Enerji Türü	Avantajı	Gözetilmesi Gereken Ekolojik Sınır
Güneş (GES)	Sıfır karbon, çatı kurulumu	Verimli tarım ve mera alanlarına kurulmamalıdır.
Rüzgâr (RES)	Düşük alan işgali, yüksek verim	Göçmen kuş koridorları ve ormanlık sahalardan uzak tutulmalıdır.
Jeotermal (JES)	Kesintisiz baz yük enerjisi	Ağır metal içeren reenjeksiyon suları yer altı suyuna karışmamalıdır.

Metropolde Sıfır Atık: 5R Kuralı ve Evde Kompost

Tüketim toplumunun en yıkıcı çıktılarından biri olan tek kullanımlık plastikler ve bertaraf edilemeyen evsel organik atıklar, depolama alanlarında yüksek miktarda metan gazı üretmektedir. Evde atıklarımızı kaynağında yönetme mümkün.

5R Döngüsel Yaşam İlkesi

- 1. Refuse (Reddet):** İhtiyacınız olmayan tek kullanımlık pipetleri, poşetleri ve promosyon ürünlerini reddedin.
- 2. Reduce (Azalt):** Gardırobunuzdan mutfağınıza tüketim miktarını gerçek ihtiyaç seviyesine çekin.
- 3. Reuse (Yeniden Kullan):** Cam kavanozları, bez torbaları ve ambalajları tekrar tekrar işlevsel kılın.
- 4. Recycle (Geri Dönüştür):** Kağıt, metal, cam ve plastiği ayrıştırarak doğru kumbaralara ulaştırın.
- 5. Rot (Çürüt / Kompost Yap):** Mutfak atıklarını çöpe değil, toprağa besin olarak geri verin.

Ev Tipi Bokashi Kompostu Adımları

Malzemeler: Bokashi kovası (musluklu), Bokashi kepeği (faydalı mikroorganizmalar), organik mutfak artıkları.

- Çiğ sebze ve meyve kabuklarını küçük parçalara bölün.
- Kovaya 3-4 santimlik katman halinde yerleştirin ve üzerine 1 yemek kaşığı kepek serpin.
- Aparatıyla bastırıp havasını alın, kapağı sıkıca kapatın.
- Kova dolduktan sonra 14 gün dinlendirin; oluşan fermentasyon sıvısını çiçekleriniz için doğal gübre olarak kullanın.

Cemal Candan: "Yaban Hayatı Fotoğraflamak Sabır Saygı Sanatıdır"

Türkiye'nin dört bir köşesinde yaban hayatının izini süren belgesel fotoğrafçısı Cemal Candan ile doğa etiği, zor arazi koşulları ve nesli tehdit altındaki türlerin belgelenmesi üzerine konuştuk.

"İyi bir doğa fotoğrafçısı, varlığını hayvana hissettirmeyen kişidir. Eğer bir canlı sizin yüzünüzden yuvasını yavrusunu veya avını terk ediyorsa o kare estetik değil, bir tahribattır."

İklimce: Sayın Candan, araziye çıktığınızda ilk kuralınız nedir?

Cemal Candan: Doğanın ritmine teslim olmak. Şehir insanı her şeyi hızlıca tüketmeye alışkın. Ancak yaban hayatında saatlerce, bazen günlerce kamuflaj çadırında tek bir çıt çıkarmadan donmuş toprakta beklersiniz. Hayvanın izini okumayı, rüzgârın kokunuzu nereye taşıyacağını bilmek zorundasınız.

İklimce: Son yıllarda tanık olduğunuz en çarpıcı değişim nedir?

Cemal Candan: Su kaynaklarının kuruması nedeniyle yaban hayvanlarının yayılış alanları köklü biçimde bozuldu. Dağ keçilerinin, kurtların ve yırtıcı kuşların geleneksel su yalıkları kuruduğu için insan yerleşimlerine yaklaşma zorunda kaldıklarını görüyoruz. Bu da insan-yaban hayatı çatışmasını körüklüyor.

Kaygıdan Eyleme: Genç İklim Aktivistleri Anlatıyor

Ekolojik krizin yarattığı psikolojik yük "eko-anksiyete" kavramıyla tanımlanırken, dünya genelinde ve Türkiye'de gençler bu endişeyi sahada üretken bir dirence dönüştürüyor. Kampüslerden mahalle bostanlarına uzanan dayanışma ağları umudu yeşertiyor.

Yerel İnisiyatiflerin Gücü

Büyük iklim zirvelerinin diplomatik yavaşlığına karşı yerelde anında sonuç alan gençlik grupları öne çıkıyor:

İnisiyatif Alanı	Yapılan Çalışmalar	Etki / Çıktı
Kampüs Bostanları	Üniversite bahçelerinde permakültür alanları	Öğrencilere temiz gıda, yeşil komünite
İklim Hukuku Takımları	ÇED raporlarının bilimsel takibi ve davalar	Hukuka aykırı maden projelerinin durdurulması
Tohum Kütüphaneleri	Geleneksel tohumların tespiti ve çoğaltımı	Yerel biyoçeşitliliğin korunması

"Geleceğimizi kaybetme korkusu bir kenarda oturup beklememize izin vermiyor. Bir ağacın gölgesini, b
nehrin berraklığını savunmak bizim yaşamsal hakkımız."

İKLİMCE EKOLOJİ MANİFESTOSU

"Bizler Doğanın Sahibi Değil, Kadim Döngünün Bir Parçasıyız."

Toprak tükenmez bir maden, ırmaklar sonsuz bir atık kanalı, ormanlar sadece kereste deposu değildir. Yeryüzündeki her bir kurdun, böceğin, su damlasının ve insanın geleceği aynı kader çizgisine bağlıdır.

İklımce, yıkımın karşısında onarımı; tüketimin karşısında türetimi; yalnızlığın karşısında kolektif doğa dayanışmasını savunur.

İKLİMCE

Doğa, İklim ve Gelecek İçin Bağımsız Yayın

